

Systembolaget AB
Skickas per e-post

Eventuell överträdelse av lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter – ensidiga ändringar av avtalsvillkor

Saken

Eventuell överträdelse av 5 § första stycket 3 lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter (LOH).

Konkurrensverkets beslut

Konkurrensverket kommer inte att utreda saken ytterligare. Ärendet avslutas.

Bakgrund

1. Ärendet inleddes efter att Konkurrensverket fått en anmälan om att Systembolaget AB (Systembolaget) planerade att ändra villkoren för hur leverantörer redovisade hållbarhetsdata gentemot Systembolaget. Enligt uppgiftslämnaren skulle ändringen kunna utgöra en överträdelse av förbudet i 5 § första stycket 3 LOH mot att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om kvalitetskrav.
2. Systembolaget är ett statligt ägt detaljhandelsmonopol för alkoholdrycker som etablerades 1955. Bolaget har 451 butiker runt om i Sverige och avtal med cirka 1 000 leverantörer för inköp av alkoholdrycker, både nationella och internationella. Systembolagets omsättning uppgick till knappt 40 miljarder kronor 2024.

Konkurrensverkets utredning

3. Mot bakgrund av anmälan inledde Konkurrensverket en utredning. Syftet med utredningen har varit att utreda om Systembolaget överträtt förbudet mot ensidiga ändringar av villkoren i ett avtal enligt 5 § första stycket 3 LOH.
4. Under utredningen har Konkurrensverket förelagt Systembolaget att ge in handlingar och uppgifter. Systembolaget har under utredningen bland annat gett in skriftliga handlingar i form av avtal samt underlag som visar man först planerade, men sedermera återkallade ändringarna. Vidare har Systembolaget gett in skriftväxling med branschorganisationer och föreningar om införandet av bestämmelserna, samt den information om förändringen som gått ut till dryckesleverantörerna via Systembolagets onlineportal.

Förfarandet

Standardavtalen som är föremål för prövning

5. Systembolagets allmänna inköpsvillkor utgör standardiserade avtalsvillkor som gäller för samtliga leverantörer. I avtalen regleras bland annat leverantörernas skyldigheter kopplade till hållbarhetsrapportering. Villkoren är utformade så att de kan uppdateras vid behov. Enligt Systembolaget är detta nödvändigt för att spegla förändringar i omvärlden och för att möjliggöra en fortsatt likabehandling av leverantörer, i enlighet med det uppdrag som följer av Systembolagets ställning som detaljhandelsmonopol.

Det tidigare aviserade inköpsvillkorskravet

6. Systembolaget aviserade den 28 februari 2025 en planerad villkorsändring avseende rapportering av klimatdata. Ändringen bestod i att leverantörerna skulle tillhandahålla större mängder hållbarhetsdata som en del i Systembolagets hållbarhetsarbete. Systembolaget ville bland annat ha rapportering av s.k. "aktivitetsdata". Syftet med insamlingen av sådan data var att få tillgång till ett mer precist underlag för beräkning av varje enskild artikels klimatavtryck.
7. Systembolaget drog formellt tillbaka den planerade ändringen före ikraftträdandet. Systembolaget fortsätter hållbarhetsarbetet i denna del, i nära dialog med branschföreningarna, att på frivillig basis samla in aktivitetsdata. Någon ändring av inköpsvillkoren avseende krav på rapportering av aktivitetsdata för beräkning av produkters klimatavtryck genomfördes således inte.

Konkurrensverkets beslut

Rättslig reglering

8. LOH gäller vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter om köparen eller leverantören är etablerad i Sverige och köparen – såvitt avser offentliga aktörer – är en myndighet som är etablerad i Europeiska unionen.
9. Enligt 5 § första stycket 3 är det förbjudet för en köpare att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om bland annat kvalitetskrav.
10. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att det är själva genomdrivandet av den ensidiga ändringen som omfattas av förbudet.¹ Att framställa ett krav på en villkorsändring som accepteras av leverantören omfattas inte av förbudet, då det i en sådan situation inte är fråga om en ensidig ändring av ett ingånget avtal.²

Konkurrensverkets överväganden

11. Inledningsvis konstaterar Konkurrensverket att Systembolaget är en aktör som är etablerad i Sverige och som har en årsomsättning på över två miljoner euro. De produkter som de för ärendet aktuella hållbarhetsreglerna avser är jordbruks- och livsmedelsprodukter. Mot denna bakgrund är LOH tillämplig i ärendet.
12. Av utredningen framgår att Systembolaget under utredningen beslutat att inte genomdriva den ändring av villkoren för redovisning av hållbarhetsdata som anmälan avsåg. Mot denna bakgrund finner Konkurrensverket att det inte är motiverat att fortsätta utredningen. Ärendet ska därför avslutas.

Detta beslut har fattats av enhetschefen Martin Bäckström. Föredragande har varit sakkunniga juristen Jahsmine Hamilton.

Beslutsfattandet har dokumenterats digitalt och beslutet saknar därför namn-underskrift.

Martin Bäckström

¹ Prop. 2020/21:134, s. 46.

² Prop. 2020/21:134, s. 106.

Beslutet att inte utreda saken ytterligare kan inte överklagas

Detta beslut kan inte överklagas, se 4 § och 8 § förordningen (2021:583) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Detta beslut publiceras på Konkurrenterverkets webbplats.